

GLASOVA Panorama

KRANJ, 10. AVGUSTA 1963

STEVILKA 31

Ze dva dni iščejo po Gorenjskem srečko, ki je zadela 5 milijonov dinarjev

Šala s srečo

V času, ko so ljudje tako pohlepni po denarju, se nam zdi skoraj neverjetna usoda srečke, ki je zadela 5 milijonsko vrednost. Ze skoraj dva dni iščejo pismonoše in zvočniki po tovarnah lastnika srečke 413170, ki je na žrebanju velike denarno-blagovne loterije zveznega odbora »Družine in gospodinjstva« zadela glavni dobiček. Srečka je bila namreč prodana na Gorenjskem. Po pregledu prodanih srečk so ugotovili, da so jo prodali na Jesenicah ali na Bledu. Menijo, da srečen lastnik sploh še ne ve, kakšne skrbi dela novinarjem iz Beograda, ki so dopotovali, da ga najdejo in opišejo »srečni dogodek.«

V času, ko to poročamo, se lastnik srečke še vedno ni oglasil. Dobitek pa je takšen, da bi se mu splačalo pohiteti. Srečka mu namreč omogoča potovanje okoli sveta za dve osebi v luksuznem ladijskem apartmaju in 2 milijona gotovine. Vrednost vsega skupaj cenijo na pet milijonov.

Jeseničani niso razočarali

Reševalna ekipa, ki jo je vodil MIHA POGAČNIK, se je po uspešno opravljeni nalogi v Skopju vrnila domov

Dva dni po katastrofalnem potresu v Skopju, mestu — ki smo ga gradili s tolikšno ljubeznijo in ki nam je lahko služilo kot simbol bratstva jugoslovanskih narodov — je tjakaj odpotovala tudi osemčlanska reševalna ekipa jeseniških železarjev, ki jo je vodil MIHA POGAČNIK. Ekipa je bila opremljena s kompletnim orodjem in materialom in je po 26 urni utrujajoči vožnji s tovornjakom prispela v razrušeno Skopje. Kaj je tam delala, videla in doživela, skušajmo približno opisati z besedami vodje reševalne ekipe MIHE POGAČNIKA.

Kljub utrujenosti — takoj na pomoč

Ze prvo srečanje s prizadetim mestom je bilo strašno. Takoj smo ugotovili, da je razdejanje še hujše, kakor pa je mogoče povzeti iz časopisnih poročil. Dimnika ni imela niti ena stavba. Mnoga poslopja na zunaj niso bila videti kdo ve kako poškodovana, toda ko si jih je človek ogledal od znotraj, je bilo vse porušeno. Bili so tudi primeri, da so se ob potresu zrušile stopnice.

Ob prihodu v Skopje smo se javili na štabu za čišče-

nje ruševin, kjer so nam dodelili mesto za taborjenje. Utrujeni po dolgotrajni in mučni vožnji smo počivali komaj dobro uro, ko so iz štaba zaprosili za dva reševalca, ki bi bila pripravljena takoj oditi reševati na neko zelo potrebno mesto. Kljub utrujenosti sta se iz naše ekipe takoj javila Stane Bevc in Lado Škerjanc ter odhitela na zaželeno mesto.

Delo na pivovarni je bilo zelo nevarno

Vodje ekip smo se morali najmanj dvakrat javljati v štabu. Vstajali smo ob peti

uri zjutraj in delali 12 do 14 ur na dan. Na kosilo so nas v kasarno peljali vojaški kamioni in od tu spet nazaj na delo. Tako nam je bilo omogočeno, da smo imeli za reševanje čim več časa.

Prve tri dni nas je štab dodelil k odstranjevanju ruševin doma JLA. Tu smo najprej rezali betonsko železo, kasneje pa smo pomagali odstranjevati tudi različne uporabne predmete.

Potem so nas premestili k pivovarni, katero so hoteli čimprej usposobiti za proizvodnjo. Delo na tem objektu pa je bilo zelo nevarno in prav tu se je naša ekipa izredno izkazala, tako da so nekateri menili, da smo posebna specializirana skupina. Na splošno pa so bili z našim delom izredno zadovoljni, saj so se nam zahvalili celo predstavniki družbeno političnega življenja makedonskega glavnega mesta.

Med svojim delom smo čutili tudi še nekatere potresne sunke, dva celo precej močan in priznati mora, da to ni bilo nikomu prijetno. (Nadaljevanje na 5. strani)

Kopavcev letos nikjer ni malo. Kdor ni prišel na račun, pa se boji vode

GORSKI REŠEVALCI
VSEH NARODNOSTI
GOVORE ISTI JEZIK:
TAKOJSNJA POMOČ

Boj za življenje

V svitu komaj rojenega dne so se preteklo sredo povzpeli gorski reševalci pod severno steno Skrlatice, kjer je v torek približno ob 23. uri 19-letni beograjski študent Bogdan Petrović neda leč pred bivačkom štev. I zdrsnil 30 metrov navpično po steni navzdol. Do ponesrečenca so prvi prispeli kranjskogorski reševalci, uro kasneje pa še dodatna reševalna ekipa, ki je prinesla s seboj radijsko postajo in v kateri je bil tudi zdravnik dr. Vilman.

Zdravnik je ugotovil: poškodba je zelo huda, saj se je mladi alpinist poškodoval na glavi in hrbtenici ter zlomil desno roko. Nevarnost je bila, da bi med transportom umrl. Vodstvo reševanja se je odločilo, da bo skušalo dobiti helikopter. Ponesrečenca pa so reševalci pripravili varno zavetje in ga namestili na primerno mesto za transfuzijo krvi. Ta je trajala polne tri ure in to je bil prvi primer v Jugoslaviji, da je dobil nekdo transfuzijo v višini 2200 metrov.

Medtem pa se je odvijala dramatična borba za helikopter. V Ljubljani ga ni bilo mogoče dobiti, prav tako ne v Zagrebu. Sledil je poziv na surčinsko letališče. Odgovora ni bilo, ker se je v dolini Krnice razbesnela nevihta in zveza je bila prekinjena.

Ponesrečenčevu zdravstveno stanje se je naglo slabšalo. Zdravnik je odločil, da mora v bolnišnico. Reševalci so se pričeli pripravljati na transport in ti so pet ur s pomočjo mariner nosil (običajno reševanje je bilo zaradi poškodb nemogoče) na rokah po metrih in metrih prenašali ponesrečenca v dolino. Upanje, da bi reševali s pomočjo letala, so skoraj že izgubili.

Na poti v dolino pa so zvedeli, da je ZLOS naprosil za pomoč avstrijsko reševalno službo in da bo helikopter pristal na jasi pod Skrlatice v dolini Krnice. Na helikopter so na tem mestu reševalci čakali deset minut, več pa zaradi resnega ponesrečenčevega stanja niso mogli in so ga prenesli do rešilnega avtomobila. Samo nekaj minut za tem pa je na dogovorjenem mestu pristal avstrijski helikopter. Pilot Josef Haas je iz njega izstopil dobre volje, toda ko je (Nadaljevanje na 2. strani)

MIHA POGAČNIK

Atomski dežniki

General de Gaulle hoče imeti na vsak način svoj »atomski dežnik« — Kancler Adenauer se boji, da sporazum v Moskvi ni šel prek nemškega hrbta — Francoska vlada bo prej ali slej spoznala, da z glavo ne more skozi zid

Ko so v ponedeljek v vili Spiridonovski v Moskvi podpisali delni sporazum o prepovedi jedrskih poskusov, niso bili državniki povsod na svetu enako dobre volje. Razočaranje nad takšnim razpletom in posamezne ugovore je bilo kmalu slišati iz Bonna in Pariza, predvsem pa iz Pekinga, kjer so »atomski sporazum« brez zadržkov zavrgli. Ob tej priložnosti si bomo nekoliko podrobneje ogledali razloge Bonna in Pariza, s katerimi skušajo delnemu sporazumu vzeti vsako pomembnost.

Adenauerjeve orgle

Adenauer vesti o moskovskem sporazumu ni slišal prepozno. Dobil jo je tako rekoč iz prve roke. V starih straneh dolgem pismu mu je ameriški predsednik Kennedy opisal potek moskovskih razgovorov in napovedal, da je sporazum pred vrati. V začetku konference med Gromikom, Harrimanom in Hailshamom v Moskvi se je bonnska vlada držala gesla: »Pogajajo naj se Američani!« Po sporazumu v Moskvi in podpisu sporazuma pa so Nemci počasi pretrgali tišino in na Renu so se pokazali prvi znaki nezaupanja in nezadovoljstva. Bonn se je začel zavedati tiste stare kanclerjeve trditve, da sporazuma med Vzhodom in Zah-

dom ni mogoče doseči brez nemškega hrbta. Bonnski nemir se je začel kazati že kmalu po vročitvi Kennedyjevega pisma. Spoznali so namreč, da ustavitev jedrskih poskusov ni končni cilj pogajanj med tremi velesilami, temveč da je to samo začetek obširnejših razgovorov, ki bi vključevala tudi razna druga vprašanja.

Bonnski glavobol se je začel z največjimi bolečinami, ko je iz vzhodnega Berlina odpotoval v Moskvo vzhodnonemški zunanji minister Bolz, točno tretji dan Moskovskih razgovorov. Zvedelo se je, da je bil jedrski sporazum takrat že dosežen in da bodo na moskovskih razgovorih načeli tudi druge probleme med velesilami,

med katerimi ima nemško vprašanje že po tradiciji vedno osrednje mesto.

Od tega trenutka so postarazuma nejevoljni. Sporazumi v Borna do jedrskega spoma načeloma ne odklanjajo, naštevajo pa številne razloge, po katerih zahodne sile ne bi smele iti prek meje popuščanja.

De Gaullovo zanikanje

Velika predstava, kot v Parizu kličejo generalove tiskovne konference, je presenetila po tem, da na njej ni bilo nobenega presenečenja. General de Gaulle je na njej ponovil prejšnje utemeljitve. Francija ne pripisuje moskovskemu sporazumu nobenega pomena. Francija, ki je po vsem sodeč najbližja sosed »atomskega kluba«, se je našla v kleščah. Ni mogla naravnost zavrniti moskovskega sporazuma, kot so to storili Kitajci, ker tako med njima ne bi bilo nobene razlike. Toda bilo je sklepati po številnih izrazih, da Francija ne sprejema moskovskega sporazuma. Največjo težavo je za generala pomenilo najti prave razloge za francoski odklon. Sporazum o prepovedi poskusov po francoskih trditvah ni nikakšen

ukrep v smeri razorožitve. Zakaj tri velesile so napravile že toliko poskusov, da je razlika med njimi in tistimi, ki še nimajo atomskega orožja ostala ista. Sporazum ne pomeni ničesar, dokler orožje samo ni uničeno. Zato ima Francija, ki se je pred leti odločila, da bo zgradila svojo lastno atomsko orožje, pravico, da to stori. Dokler ne bo prišlo do stvarne razorožitve, bo Francija nadaljevala z atomskimi poskusi.

Zastrupljanje ozračja za francosko vlado tudi ni dovolj prepričljivo za odvrtitev od nadaljnjih poskusov, ker je ozračje že sedaj dovolj zastrupljeno. Ker ni mogoče zadržati Kitajske, da ne bi zgradila svoje atomske sile, tudi Francija pri tem ne bo odnehala.

Z glavo se ne da skozi zid

Vendar je general de Gaulle spoznal, da se z glavo ne da skozi zid. General je na koncu pojasnil svojo idejo: ker Francija moskovskega sporazuma ne prišteva med ukrepe, ki služijo razorožitvi ima do konca letošnjega leta namen sklicati ostale velesile, da skupaj z njimi prouči ukre-

pe za »stvarno in učinkovito razorožitve«. Francija želi stvarno razorožitev in popuščanje in bo k temu velike doprinesla, da bi do nje prišlo.

Končno je general de Gaulle moral priznati, da so ure njegove trmoglavosti štete že noče, da bo Francija ostala popolnoma osamljena

Boj za življenje

(Nadaljevanje s 1. strani) zvedel, da je prišel prepozno, mu je bilo težko. Iz Celovca do Bleda je potreboval slabih 35 minut. Z njim je dopotoval še rezervni helikopter in helikopter za specialno gorivo.

V boj za reševanje alpinistov so pri nas tokrat prvič posegla tudi letala in verjetno je bilo tudi prvič, da je bila za reševanje organizirana tako široka akcija.

Ponesrečenca so najprej prepeljali v jeseniško bolnico, od tur pa v četrtek v ljubljansko in je izven življenjske nevarnosti. — P.

REKLISO...

»Če ti nekdo reče, da si norec, molči in razmisli: mogoče ima prav.«

Nino Manfredi,
italijanski igravec

»Na odru lahko samo toliko stresemo iz rokava, kolikor smo pred tem natresli v glavo.«

Joachim Kaiser, nemški kritik

»Dober zakon nastane iz boljše in iz močnejše polovice.«

Victor de Kowa,
nemški filmski igravec

»Berlin je Kennedyjevo kurje oko, ki se ga vedno lahko dotaknem.«

Nikita Hruščov,
sovjetski premier

»Vi ste vsi domišljavo znani, toda svojih računov nikoli ne plačate točno. Vaše vedenje bi lahko imenovali tatvino. Nekoč zelo znane princeze in grofice so najslabše med vsemi.«

Gabrielle Chanel, lastnica
pariškega nočnega zabavišča

GLOBUS

Molk do zadnjega trenutka

Stiriindvajset ur, preden so v londonskih prodajalnah začeli prodajati novo ploščo »Christine«, se niso vedeli, kdo je pevka. Na plošči je bila pevka podpisana z »Gospodično X«. Pevka pa je prikupna Joyce Blair. Glasbo pa je napisal brat belgijske kraljice Fabiole Jaime, grof Mora in Aragona. Na sliki prikupna pevka s ploščo.

Ukinjen vlak

Od konca zadnje vojne ima ameriški veleposlanik v Bonnu svoj privatni vlak pri zahodnonemški železnici. Pred kratkim pa se je State Department (ameriško zunanje ministrstvo) odpovedal temu privilegiju, ki zahteva neprestano zaposlitev osmih mož in stane letno državo okoli 120.000 dolarjev. Posebni vlak je bil bonnskemu veleposlaniku na razpolago, da bi lahko nemoteno opravljal službene potovanja med Bonn in Berlinom. Pri pregledu pa so ugotovili, da so bile najbolj pogoste vožnje na podeželje in v letovišča kot sta Garmisch in Berchtesgaden.

Vtisi s poti po Španiji

Niti prijateljstva prepredajo svet

Trije dnevi bivanja v tuji deželi ne morejo biti dovolj za sodbo o njej. Zadostujejo pa za množico vtisov, ki mnogi ne bodo kar tako hitro našli poti iz spomina.

Od 10. do 20. julija je bil v španskem mestu Lerida prvi shod mladincev iz krajev, ki so včlanjeni v svetovno federacijo pobratenih mest. Kranjčan prof. VIKTOR JESENİK je stalni opazovalec iz Jugoslavije v tej federaciji in je kot turist potoval v Lerido na povabilo župana g. Francisca Ponsa. Zapis iz Španije smo povzeli iz razgovora z njim in njegovo ženo, ki ga je skupaj s prijateljico spremljala na tridnevni poti po Španiji. Nadaljevanje in konec bomo priobčili prihodnjik.

Kneževina s cekarji in konkurenčnimi cenami

Med francoskimi cariniki, pri katerih smo se poslovali od Francije pa do španskih, ki so nas sprejeli ob vhodu v svojo državo, je pot dolga 60 kilometrov. Med državni meji se je namreč že dolgo tega vrnila kneževina Andorra, ki se je uspešno izognila mnogim pravilom, ki veljajo v našem tako strogo razmejenem in urejenem svetu.

Ta košček zemlje je zares zanimiv. Na 453 kvadratnih kilometrih goratega sveta prebiva okoli 5000 prebivavcev. Videti je bilo, da podelani živijo predvsem od živinoreje, saj smo ob poti sledili velikim pašnikom s planšarskimi kočami in sirarnami. Posebnost poti skozi Andorro: prelaz prek Pirenejev na višini 2407 m.

V glavnem mestu Andorra la Vieja dobi človek vtis, kot da se hiše skrivajo pod cekarji. Cekarji najrazličnejših oblik, barv in iz raznih materialov so naveseni prav povsod, kjer je to mogoče. V mestu je veliko trgovin, obrtnih delavnic in hotelov. Očitno je, da v njem živijo od tujega turizma. Dobrodošli so jim vsi gostje, ki jih Francozi in Španci spustijo skozi svoje mejne prehode. Kneževina ima dva »honorarna« kneza. Po tradiciji nosita ta naslov škof iz bližnjega španskega mesta Seo de Urgel in predsednik francoske republike. Skofu plačujejo celo nekakšno desetino.

Privlačnost posebne vrste so andorske cene, ki so najmanj trikrat nižje od cen v Franciji (od cekarjev, keramike in cigaret do pijač in drugega). Kneževina nima raznih dajatev in izdatkov, ki lajšajo proračune »normalnih« držav in večajo davke. Turisti se hlastno poslužujejo te ugodnosti. Francozi in Španci so prikrajšani, ker sta se njihovi državi zavarovali z natančnimi cariniki in visokimi carinami. Vendar ta mehanski zem sprožita le pri svojih državljanih.

Nasmeh za Jugoslovane

Postopek na španski meji je bil kar se da kratek. Carinik je z neprisiljeno prijaznostjo pripomnil: »O, a iz Jugoslavije prihajate!« in pošklbil na rdečo zvezdico na avtomobilski registrski tablici. Jugoslovani prav tako kot državljani drugih socialističnih držav dobijo dovoljenje za vstop v Španijo le v zelo redkih izjem-

nih primerih. Mi smo dobili vizo na španski ambasadi v Franciji že po eni uri čakanja, vendar je za nas posredoval župan mesta Lerida. Župani pa uživajo velik ugled.

Simpatije, ki smo jih začutili pri cariniku, so nas spremljale pri vseh srečanjih s španskimi ljudmi po Kataloniji. V očitnem nasprotju so z odnosom in slabim slovesom njihove oblasti. Sicer pa je bila ta pokrajina vedno znana kot najbolj revolucionarna in ne uživa prevlekle naklonjenosti diktatorjeve vlade. V glavnem mestu Katalonije Barceloni je bil od leta 1937 do leta 1939 sedež republikanske vlade.

Stare hiše, slamniki in osli

Ljudje, ki so prekrizarili vso Španijo, pripovedujejo, da je standard povprečnih prebivavcev v Kataloniji najvišji. Ob poti, ki se spušča s Pirenejev v slikovito dolino Rio Segre — reke s prelepo in tu pa tam v jezercu razširjeno strugo, pa smo bili priča velike zaostalosti. Vse do Leride smo sledili gozdarskim, živinorejskim, poljedelskim, vinogradniškim in sadjarskim predelom. Nekje na sredi poti smo se peljali skozi gradbišče velike hidrocentrale.

Vasi učinkujejo zelo turobno. Vse hiše so stare, saj so njihovi stanovavci skoraj v fevdalnih odnosih z lastniki zemlje — veleposestniki in prisluzijo le za najskromnejše življenje. Kmetje s širokimi slamniki in kmetice v temnih oblekah (podobne so našim Istrijankam) obdelujejo zemljo na primitiven način. Ob vsej poti smo opazili le eno kosilnico, sicer so želi na roko. Za delo uporabljajo osle in mule. Vprežejo jih v majhne vozičke z dvema ogromnima kolesoma.

Mesto pod pravljico trdnjavo

Mesto Lerida, katerega župan je član vodstva federacije pobratenih mest in je bilo na njegovo pobudo tudi gostitelj 1. shoda mladincev teh mest, smo spoznali proti večeru. Vidni kažipotji so nas pripeljali do sprejemnega centra, od koder smo odšli v spremljevanju šefa ceremoniala — simpatičnega Španca z vsemi mogočimi dobrimi lastnostmi. Povedel nas je do hotela in nam povedal, da servirajo večerjo šele od devetih naprej in da bo začetek mladinskega plesa za udeležence shoda in španske prijateljke ob pol enajstih. Neznosna vročina je prisilila te ljudi, da so pomaknili svoj dan v noč. Ob enih ponoči je po ulicah zelo živahno in nihče se ne čudi, če med sprehajavci tekajo otroci. Zato pa sredi dneva mesto skoraj popolnoma zamre. — Španci pozabijo na vročino le tedaj, ko gledajo bikoborbe.

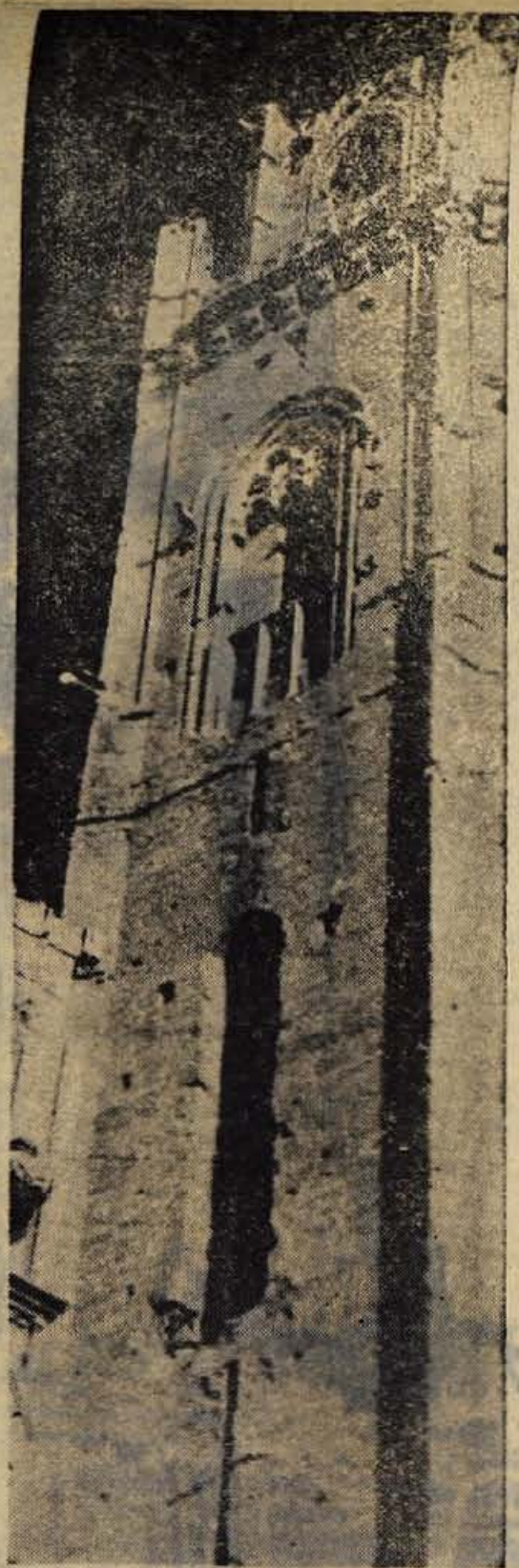
Lerida je glavno mesto ene izmed štirih provinc Katalonije. V njem živi 70.000 prebivavcev. Mestu daje pečat čudovita stara trdnjava na griču sredi mesta. Vsako noč je razkošno razsvetljena.

Po mestu vodi široka avenija. Njena zanimivost je, da ima ob straneh cestišči za motorna vozila, sprehajališče in kavarniške mize pa po sredi. K mizam prinašajo natakariji pijačo kar prek ceste.

V Leridi je več novih zgradb. Pripovedovali so, da nameravajo del starih stavb porušiti in na njihovem mestu zgraditi nove (torej tudi tam je tako!).

Škot in Senegalec plešeta twist

Mladinski ples je bil posebno doživetje. Ze samo okolje — prelep park pri športni palači, je bilo izredno. Mladi ljudje najrazličnejših narodnosti so zaživeli v skupnem utripu.

Del trdnjave v Leridi

Plesali so vse po vrsti: twist, madison, pasadoble, tango, valček... Posebno zanimivo je bilo opazovati sloke temnopolte Senegalce v njihovih nacionalnih oblačilih in fante s Škotske v plisiranih krilih.

Večer je minil v prijateljskem in neprisiljenem pogovoru s člani vodstva federacije in španskimi gostitelji, med katerimi je bil tudi župan g. Pons. Ideje svetovne federacije pobratenih mest so izrazito apolitične, take so bile torej tudi teme naših pogovorov. O tem, kako se Španci pravzaprav počutijo pod diktaturo, je nanesel pogovor šele v Franciji. Takole je pripomnil francoski znanec: »Španci trdno upajo, da jim bo čas prinesel spremembo na boljše. Pripravljani so marsikaj potrpeti, samo da ne bi doživeli še ene državljanske vojne.«

Srečolov vesoljskih poletov

Cooperjev polet: današnja tehnika ne more zagotoviti nobene varnosti pri izstrelitvi v vesolje — Za vsakim astronautom sedi smrt — Varnost poletov v vesolje je utopija

Čeprav je bilo vseh šest vesoljskih poletov, kar so jih opravili do sedaj v Združenih državah Amerike, označeno da so zelo uspeli, so strokovnjaki pri nacionalni upravi za astronautiko in vesoljska raziskovanja NASA vendarle zaskrbljeni, če jim bodo naslednji poleti še naprej tako srečno uspevali. Po programu so na vrsti poleti dveh astronautov skupaj v isti kabini. Z večjimi tehničnimi zahtevami se pojavljajo tudi večje težave, kako zagotoviti popolno varnost vseh sodelujočih.

John Glenn je rekel

... že pred meseci ameriški Kongresu: »Predvsem si moramo biti na jasnem, da bodo poleti ljudi v vesolje zahtevali tudi človeška življenja. Astronavti bodo umirali tako, kakor so umirali raziskovalci pred več stoletji, ko so na svojih voznih odkrivali neznane predele Zemlje.«

Vsaka sprožitev v vesolje na pot proti mesecu je seveda poizkus, kjer se odkrivajo napake pri ljudeh in napravah. — Preden pa so stvari kolikor toliko v redu, je potrebno veliko takih poletov, kjer se astronauti izpostavljajo velikim nevarnostim, podobno kakor poizkusni piloti pri preizkušanju novih tipov letal, preden jih začnejo redno proizvajati.

Možnosti, da astronauti izgubijo svoja življenja rastejo vzporedno z dolžino poletov. Ta trditev ni vzeta kar tako iz zraka, temveč temelji na dosedanjih izkušnjah. Tako sta na primer parabolična leta Sheparda in Grissoma minila brez posebnih motenj (razen tega, da bi Grissom pri pristanku kmalu utonil). Že pri Glennovem trikratnem obkroženju Zemlje pa so nastale bistvene težave pri pristajanju, razen tega pa se je zaloga pogonskega goriva za uravnavanje konice že nevarno zmanjšala. Nekaj podobnega je doživel tudi Scott Carpenter, pri katerem zavorne rakete niso začele delovati pravočasno in je poletel 400 kilometrov dlje od predvidenega mesta pristanka. Če bi letel samo še 15 minut dlje, bi bil uničen.

Walter Schirra je imel med svojim šestkratnim poletom okoli Zemlje težave z urav-

navanjem kabine in kakor vsi ameriški astronauti z visoko temperaturo v kabini. Pri Cooperju pa je pri devetnajsti poti okoli Zemlje odpovedal celo avtomatični sistem za njegovo vrnitev. Direktorju Williamsu v kontrolnem središču Mercur so se lasje od tesnobe kar naježili. Pri vsem tem pa upoštevajmo še to, da so nekatere polete že prej odložili na kasnejši čas, ker so napake našli že pred izstrelitvijo.

Večje ladje — večja nevarnost

Nevarnosti pri izstrelitvi vesoljskih ladij se ne množijo le z dolžino predvidenega leta, ampak tudi s povečanim obsegom ladje. Zato so strokovnjaki upravičeno zaskrbljeni, kako bo z izvajanjem programa »Germiny«, kjer bosta v vesolje poletela dva človeka v isti kabini. Za primerjavo navajamo, da je v konici Mercur vloženo 11,2 kilometrov žičnih zvez, v konici Germiny pa 22,4 kilometrov. Razumljivo je torej, da so se inženirji, ki pripravljajo izstrelitve vesoljskih ladij, z novo vneto vrgli na težko nalogo. Ustvariti želijo nove in boljše varnostne naprave. Vse varnostne sisteme bodo vodili trojno: avtomatično, iz spremljevalnih centrov in ročno (astronavt sam). Predvsem pa se posvečajo tistim napravam, ki odkrivajo napake v raketah že pred izstrelitvijo.

Tako so na primer pred Cooperjevim poletom našli napako v ventilu v petih minutah in jo tudi odstranili. Prej pa je trajalo iskanje raznih motenj najmanj eno uro. Čas je v takih primerih odločilen. Osnovo teh var-

nostnih naprav tvorijo instrumenti firme Hughes, s katerimi lahko preskusijo vse naprave v raketi, ko delujejo. Svoje ugotovitve posredujejo z napisanimi poročili. Hkrati ugotovijo (s pomočjo svojih elektronskih spominov) tudi izvore napak. Na pregledni sliki so v vrsti nanizane sheme posameznih elementov in različno je mogoče videti, v katerem stiku ali v katerem delu za zveze je napaka. Tehniki tako takoj vedo, kaj je treba popraviti.

Če je napaka manjša, počaka astronaut kar v svoji kabini, če pa je na primer pokvarjen dovod goriva, ventili za kisik ali kaj podobnega, polet odložijo.

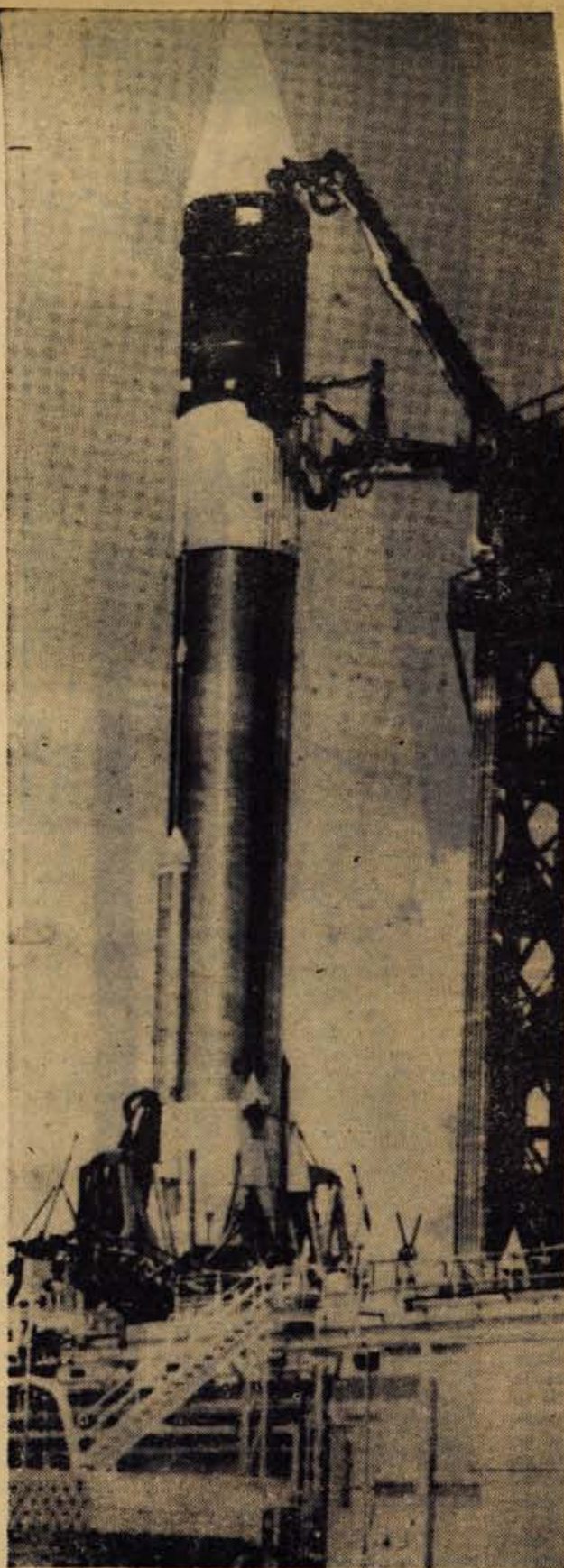
Raketa grozi z eksplozijo

Tudi nevarnost eksplozije pokaže Hughesova naprava. V takem primeru seveda nihče ne misli na to, da bi raketo popravil, ampak hitro obvestijo vse, ki so v bližini, da se hitro umaknejo.

Pri novem stolpu za rakete Saturn (z njimi bodo pošiljali v vesolje kabine Apollo s 3 člani posadke) bodo tehniki pri taki nevarnosti stekli od delovnih odrov k trem odprtinam, skozi katere bodo po nekakšnem toboganu zdrsnili na tekoči trak, ki jih bo z veliko hitrostjo popeljal v zaklonišče. Za astronaute je predvideno, da se bodo reševali v nasprotno smer, proti nebu. Konice raket Mercur imajo poseben stolp, ki v primeru nevarnosti najvažnejši del rakete, to je konico s pilotom, iztrga in pošlje v varno višino, od koder se po cevi spusti nazaj na zemljo.

Pri kabinah Germiny so sedeži tehnično tako konstruirani, da so podobne pračam. Astronavta enostavno izvržejo. Če pride do napake v prvi minuti letenja, uporabijo ta varnostni mehanizem, pri poznejših napakah pa morata astronauta ostati v svoji kabini in se skupaj z njo odtrgati od nosilne rakete.

Vprašanje pa je, kako bi vsa ta reševanja potekala, če bi v resnici prišlo do nesreče, kajti pri vsem tem odločajo drobci sekunde. Zato lahko le upamo, da bodo vsi nadaljnji poleti tako srečni, kakor so bili dosedanja.

Pred izstrelitvijo vesoljske rakete v Cape Canaveralu

ZANIMIVOST

V Opatiji ladja bar-restavracija

V Opatiji je zasidrana naša prva ladja, ki je predelana v bar in restavracijo iz nekdanje potniške in tovorne ladje »Knins«, ki je lahko sprejela 450 potnikov in 42 ton tovora. Ladjo »Barba Rude«, kakor se sedaj imenuje, so preuredili v ladjedelnici »Viktor Lenac v Marinščici in ima na palubi restavracijo, v notranjosti pa so še moderna kuhinja, bari in saloni, ki bodo lahko sprejeli naenkrat 220 gostov. Od 4. avgusta je ladja na razpolago 20 ur dnevno, gostom pa nudijo predvsem domače specialitete.

ZAUPAJMO LETALU

V mali restavraciji leškega letališča so se počasi zbirali ljudje. Bolj, ko se je ura nagibala proti četrti, tem več jih je bilo in vedno nemirnejši so bili. Počasi je nemir prešel tudi name in iz same radovednosti sem vprašal bližnjega soseda, kaj čakajo. Povedal mi je, da bo vsak hip pristalo letalo, s katerim se bo vrnil v Beograd. Tako sem se odločil, da bom tudi jaz malo postal in si ogledal to veliko jekleno ptico in dogajanje okoli nje.

Petnajsti let z letalom

Čas pred pristankom Douglasa DC-3 sem izkoristil za kratek razgovor z Vero Tomič iz Beograda.

● Ali radi letate?

»Verjemite mi, da uživam, posebno še med letom na tej, kot vi pravite, gorenski progi. Lepa pokrajina, taka, da bi jo človek gledal in gledal. Pogled iz zraka je sploh čudovit.«

● Kdaj ste doživeli zračni krst?

»Pred dvema letoma, mislim. Letela sem že po vsej Jugoslaviji. Mislim, da bo to moj 15. let.«

Ste pri prvem letu občutili kaj strahu?

»Priznam, da me je bilo malo strah, toda samo malo. Ko smo bili v zraku, sem videla, da se noben vlak ali avtobus ne more primerjati z letalom.«

V kontrolnem stolpu

Halo, kontr. stolp Bled. Tukaj YU-ABK. Položaj — Kranj, višina 1500 m,« sem slišal, ko sem se vzpenjal po »podmorniških« stopnicah kontrolnega stolpa. V tem je letalo že priletelo v bližino letališča in čez nekaj trenutkov sem ga že videl. »YU-ABK, pristajanje »uz vetar«, je kapetanu letala sporočil tov. Kokot. »Pristajanje »uz vetar«, je ponovil pilot. — »Desni šolski krog, pristajanje na pisti št. 1.« In spet je v zvočniku zahreščal odgovor letavcev, ki so v em trenutku letalo že varno vodili v četrti zavoj. Se dovoljenje za pristajanje in letalo je z izvalnimi kolesi prihrumelo, se rahlo dotaknilo zemlje in že zdrselo po nji.

Se preden se je ustavilo, je pilot pritisnil krmila, obrnil letalo in ga zarulal pred pristajalno stavbo, kjer ga je ustavil in ugasnil motorja. Eden izmed letaliških uslužbencev je odprl vrata in pristavil stopnice. Potniki so izstopili kakor v filmu. Tudi med njimi sem si izbral »žrtev«.

Se bom letela

Tako je vzkliknila mlada Beograjkanka Bojana Rastivić, ko sem jo povprašal o njenih vtisih.

● Ste morebiti tokrat prvič leteli?

»Da. Bil je to moj zračni krst.«

● Upam, da ste ga srečno prestali?»

»Saj vam pravim — uživala sem. Res sem se ob vzletu, ko sem morala na opozorilo prijazne stewardese zapeti varnostni pas, počutila zelo neprijetno. Vse mi je bilo popolnoma neznano. Samo na najhujše sem mislila. Tudi staršem ni bilo všeč, da sem se odločila za tako pot. Šele v zraku sem se sprostil in potem sem se ves čas leta odlično počutila. Skoraj naglas sem prepevala. Rečem vam, to je doživetje, ki ga ne bom pozabila. Še in še se bom vozila z letalom.«

Prikupna stewardesa pomaga potnikom pri izstopu iz letala

Mož s štiri tisoč urami letenja

Njegov uradni naziv je vodja letala ali kapetan. Tokrat je bil to Slovenec LUDVIK RAZDRIH. Njegove roke so bile tiste, ki so letalo varno vodile po nevidnih zračnih poteh in njim so potniki zaupali.

V razgovoru mi je ta skromni mož zaupal, da je letos na Bledu šele drugič in da na tej progi zelo rad leti. Ni dolgočasna, mi je pojasnil. Med letom se nikdar ni imel večjih težav in trdi, da bolj varnega prometnega sredstva, kot je letalo, ni. »Ali veste česa se letavci najbolj bojimo?« me je vprašal z rahlim nasmeškom na ustnicah. Ker sem ga nekoliko neumno pogledal, mi je takoj odgovoril: »To je voznja z avtobusom z letališča v mesto.« Najbrž je bil moj izraz na obrazu ob nepričakovanem odgovoru še bolj neumen, saj sem pričakoval, da mi bo pripovedoval o kakšni zelo pogosti nezgodi. Potem mi je pripovedoval o svoji službi v vojski, kjer je letal celih 8 let na najrazličnejših letalih tja od medvojnih Mosquitov pa do modernih reaktivcev in o svojih 4000 urah letenja in o službi v JAT. Dobil sem občutek, da govorim s človekom, ki je res navdušen nad svojim poklicem.

S potniki ni težav

Prikupna stewardesa Dragica Dobravčič mi je zagotavljala, da s potniki ni težav, ko sem jo povprašal, o kakem posebnem in zanimivem doživetju.

● »Vsi leti so podobni drug drugemu, vsaj zame,« mi je zagotavljala. »Potniki so povečini mirni, strah je že davno izkoreninjen.«

»Pa se vam res še ni nič posebnega zgodilo,« sem trmasto vrtal.

● »No ja, naj bo. Nekoč sem morala neko Nemko prebuditi iz šoka. Bilo je v prvem letu moje službe, pred 6 leti. Nihče ni vedel, kaj ji je, tudi njen soprog ne. Ko se je zopet zavedla, mi je bila hvaležna. Mislim da sem vas razočarala, saj ste gotovo pričakovali, da vam bom pripovedovala o slepih potnikih. Teh pri nas ni.«

Z dvignjenim palcem srečno na pot

V tem, ko sem se motovilil po pristajalni stavbi in »moril« ljudi s svojimi vprašanji, je drugi pilot, postaven mladenič, letalo oskrbel z gorivom in ga zopet zarulal pred pristajalno stavbo. Še opozorilo po zvočniku in potniki so se vkrcali v letalo. Tudi posadka je že vstopila. Desni motor je zahrumel, nato pa se je iz njega pokadilo in mogočen ropot je napolnil ozračje. Po nekaj trenutkih se mu je pridružil še levi. Mogočno sta zabrnela ob polnem plinu. Nato sta utihnili in videli smo vzdignjen palec prvega pilota, s katerim je povedal, da je vse v redu. Spet sta motorja zahrumela in letalo je odpejalo na začetek pristajalne steze. Še ena preizkušnja motorjev, potem pa se je letalo premaknilo, sprva počasi, potem pa vedno hitreje. Po nekaj sto metrih je že bilo v zraku, vleklo kolesa in se usmerilo proti Beogradu, kamor bo prispelo dve uri in pol po vzletu.

Tone Polence

Jeseniški železarji niso razočarali

(Nadaljevanje s 1. str.)

Kot jeseniški kup starega železa

V mestu smo videli mnogo pretresljivih dogodkov in prizorov — skratka obilo groze. Ruševine železniške postaje so pošastne, še pošastnejše pa so bile videti tedaj, ko se je samo ugibalo, koliko nedolžnih ljudi so pokopane pod seboj. Reševalci nosijo po mestu zaščitne maske, največ seveda zaradi prahu in seveda tudi zaradi okužbe. Videli smo celo človeško truplo, ki so ga že načeli črvi. Mrtvece so masovno pokopavali. Sama organizacija pa se je iz dneva v dan izboljševala in je zadnji dan našega bivanja dosegla že zavirljivo višino.

Pri hotelu Makedonija smo videli deset avtomobilov tuje registracije popolnoma zmečkanih. Kupi uničenih avtomobilov človeka spominjajo na kupe starega železa pri naši železarni.

Skratka — v Skopju smo videli na slehernem koraku nekaj, kar nas je zelo prizadelo. Niso namreč redki primeri, ko pristojni organi ne morejo ugotoviti, čigavi so preživeli otroci. Ti so namreč še premajhni oziroma se ničesar ne spominjajo, starši ali drugi odrasli, ki bi jih poznali, pa so verjetno mrtvi ali kdo ve kako, da otrok nihče ne pozna. Kljub vsej tej nepopolni tragediji je sreča edno le ta, da je pomoč ogromna.

Volani niso priljubljeni le na blazah, pač pa tudi na oblekah, če je pa blago svila ali kak drug tahek material, pa igrajo naborki sploh glavno vlogo.

OBISK PRI BOLNIKU

Mali nasveti

Koliko časa smem ostati pri njem? O čem naj z njim govorim? Kakšno darilo naj mu prinesem? Prav gotovo so bila to vprašanja, ki ste si jih zastavili pred obiskom bolnega sorodnika, znanca ali prijatelja. Obisk naj bolnika razveseli, ga opogumi, ne pa da ga živčno vznemiri in spravi v slabo voljo, kot se to dogaja. Na žalost vedo sestre in zdravniki vse preveč primerov, da se bolnikovo zdravstveno stanje po obisku poslabša.

Bolniki so posebno občutljivi, zato moramo biti še bolj pozorni in premisliti vse izgovorjene besede. Pokažite bolniku, da ste prišli k njemu radi in da nam ta obisk ni neka neprijetna obveznost.

Ne ostanite predolgo — V bolnicah so dnevi in ure obiskov določene. Držite se teh. Prav pogosto se dogaja, da obkolijo bolnikovo posteljo vsi sorodniki in še znanci in prijatelji. Že res, da je to velika pozornost, vendar bolnika tak številni obiski razburijo. Skušajte bo z vsakim govoriti in se zahvaljevati za obisk, s tem se bo pa preveč utrujal. Zato je priporočljivo, da bi se obiskovalci med seboj porazgovorili, kako bodo obiskovali bolnika. Včasih kot dveh ljudi naenkrat ni treba. Otroci naj raje ostanejo doma, vzemite jih s seboj samo na posebno bolnikovo željo.

Darilo — Rože vedno razveseljujejo. Ne smemo pa pozabiti, da je v bolnici odmerjen vsakemu bolniku le majhen prostor, zato naj bo šopek majhen. Tudi dehteti ne sme preveč. 30 do 40% vseh bolnikov mora uživati dietno hrano, zato se bomo prej pozanimali pri bolniški sestri, kaj bi mu smeli prinesiti. Ni pa potrebno, da bolniku nosimo razne slaščice, pijače ali drugo hrano.

Če obiščemo žensko osebo, se bo ta morda razveselila

stekleničke kolonjske vode ali lepega robčka. Mlajše deklice bi bilo veselo lepe sminkice ali modnega časopisa.

Knjige, ki jih prinesemo v bolnico, naj ne bodo razburiljive ali grozotne.

Igračke, ki smo jih namenili bolnemu otroku, naj bodo iz takega materiala, da se bodo dale lepo umiti. Če je medvedek iz blaga še tako ljubeč, ne bo pravi prijateljček, če bo več zaprašen in umazan. Slaščice, ki smo jih namenili otroku, izročimo sestri, ki mu jih bo dajala odmerjeno količino. Otroci imajo le še premalo razvit občutek za mero in bi mu lahko z našimi dobrotami več škodovali kot koristili.

Razgovor — Že na poti k bolniku si zamislimo nekaj glavnih tem razgovora. Glavni govornik je navadno obiskovalec in ta mora zelo paziti, da ne vzbudi v bolniku občutek bolnega, osamljenega in odvečnega človeka. Ne pripovedujmo mu razburljivih novic, ne tolašimo ga preveč in ne vzdihujemo. Bolnikovo uho je posebno občutljivo za jadikave medklince, zato se jih bomo izognili. V njegovi prisotnosti ne govorite o njegovem zdravju z zdravnikom ali sestro.

Če imate občutek, da bi se bolnik rad pogovoril o njegovi bolezni, ga poslušajte in mu skušajte pamotno dokazati, da bo ozdravil in mu vlivajte voljo do življenja in ozdravljenja.

Če opazimo v njegovi bližini starejšega osamljenega bolnega človeka, ki nima nobenih obiskovalcev, mu posvetimo vsaj malce pozornosti. Seveda pa bodimo previdni, da mu ne vzbudimo občutka osamljenosti. Pri drugem obisku ga razveselite z majhnim šopkom cvetja in z ljubeznivo besedo. Pripravite mu s tem nepopisno veselje, in kaj naj si še več želimo, kot osrečiti bližnjega, ki trpi.

še modele, res je pa tudi, da o teh modelih v trgovinah ni bilo ne duha ne sluha.

Otroška konfekcija napreduje, pa čeprav je predvsem dekliško rahlo načičkana.

Razveseljivo je, da smo lahko videle tudi obleke za močnejšo ženo in smo tako opazile, da ji najbolj pristojajo preproste ozke obleke v resnejših barvnih odtenkih.

Spatna oblačila so sodobna, in kar se cen tiče, dostopna.

Čiščenje usnja

Za čiščenje predmetov iz svinskega usnja — npr. torbic, aktovk, denarnic, pasov in čevljev — si bomo kupili dobro specialno čistilno sredstvo ali pa 5 do 10 odst. raztopino škavne soli. Mastne madeže odpravimo iz svinskega usnja z magnezijevo kašo, ki jo naneseemo na madeže, počakamo, da se posuši, nato pa jo zdrgnemo s čisto krpo.

Pranje usnjenih rokavic

Rokavice iz svinskega usnja peremo tako, da jih potegnemo na roke in jih potem narahlo drgnemo v čisti milnici. Nato jih splaknemo v čisti vodi in obesimo, da se posušijo.

Presoljena jed

V presoljeno jed denimo narezanega krompirja ali kosček sladkorja. Sladkor damo v jed samo za nekaj sekund, da posrka odvečno sol. Presoljeno jed lahko tudi pokrijemo s krpo in nasujemo nanjo nekoliko moka. Čez nekaj minut tkanino z moko odstranimo.

Kozarci za vlaganje

Kozarce za vlaganje lahko odpiramo s ključcem za odpiranje ribjih konzerv! Jeziček gumijastega obročka potegnemo skozi razponek v ključcu, ključ nekajkrat zavrtimo in kozarec je odprt.

Recepti

Kumare s smetano

Doraste kumare olupimo in na koncu, ki je bil pritrjen pri kumpi, če ni gvenca, in vrenki del odrezi. Zreži jih potresi s soljo, popraži in čebulo, polji z oljem in kisom ter zmešaj, nato pa jih dajaj te smetano.

Kumarična prikuha

Opljene kumare nareži in pomešaj s soljo. Napravi iz 2 žlic masla, pol žlice muke in pol žlice čipule rumeno pržganje, prideni ožete kumare, dodaj 2 žlici kisa, 4 žrna strtega česna, dobro premešaj in mešaj masa polnoročno vrži. Vsekar premešaj! Pržiti se malo juhe in — če je treba — kisa, popraži in preži.

KONFEKCIJA

Če smo v prejšnji številki »Glasu« pokrnavljali o modni reviji, ki jo je priredila Gorenjska oblačilnica, morda pa ne bo napak, če se še malo zaustavimo pri naši konfekciji.

Spočetka konfekcija ni uživala največjega slovesa, pa čeprav je bila izdelava solidna in je bilo blago dobro. Vse preveč je bilo tistih, ki so jadikovali, da srečajo na cesti še na stotine

enako obločenih ljudi, to pa predvsem ženski svet ne navdušuje. Očitni bi jih lahko tudi preveliko plahost glede izbire modelov, posluževala se je dobrih starih krojev, brez vsakešnih modnih domišljnosti, tekstilne tovarne so že dobavljale nelepo blago in tako je bila mera polna.

In sedaj? Sprejmi so bili koraki in kljub vidnim spordslajem je občutno, da se

posamezniki s konfekcijskih podjetij želijo s svojimi modeli urediti s kazavcem mode, ki nenehno hiti in išče novih izrazov. Izmed posameznih predstavljenih modelov, bi si prav vsaka žena lahko izbrala primeren model, če pa se upoštevamo občutljive nižke cene se nam res kaže raznata prihodnost.

Res, da smo na preteklih revijah v Kranju videli vsaj kar se tiče pletenih sijajnej-

»Samorastniki« Igorja Pretnarja so doživeli v Puli izreden sprejem (skoraj nepretrgan aplavz) in odnesli šest pomembnih festivalskih priznanj. Pomenijo ponovno pomembno afirmacijo slovenskega filma.

Za jubilej: dva velika uspeha

X. festival jugoslovanskega filma

Reflektorji v puljski areni so ugasnili — jubilejni deseti festival jugoslovanskega igranega filma je končan. Temperamentna festivalska publika, prek 120 novinarjev in številni tuji gostje so v enem tednu videli 12 filmov: od tega 6 s tematiko iz NOB, enera, čigar tema neposredno izhaja iz NOB, 2 filma iz naše sodobnosti, en zgodovinski spektakel in oba slovenska filma, ki sta posegla v našo preteklost, a nista zgodovinska. Posamezne proizvodne hiše so prispevale: »Jadranski film« 4, »Avala-film« 3 + 1 (koprodukcijskega), vsi ostali — »Bosna«, »Lovčene«, »Viba« in »Triglav« — pa po enega. V informativnem programu je ostalo še nadaljnjih 7 filmov, od tega kar 5 s sodobno tematiko (toda v razponu med formalizmom »Peščenege gradu« in komercializmom »Operacije Tizian«).

Dvojni vrh

Vrh jubilejnega festivala sta pomenila dva filma: »Iz oči v oči« in »Samorastniki«. Film »Iz oči v oči« režiserja Branka Bauerja po scenariju Bogdana Jovanovića s svojim pogumnim posegom v našo prečo sodobno tematiko (delavec - komunist se dvigne proti nekaterim postopkom svojega prijatelja — direktorja, ker misli, da niso pravilni; njegov oziroma direktorjev primer obravnava jo na odprtem partijskem sestanku) — in to scenarijsko, režijsko in igravsko odlično! — pomeni višjega od obeh vrhov festivala. Še več: to je prav tisto, kar smo si za jubilejno Pulo želeli! Zato so »Velika zlata arena«, »Zlata arena« za režijo Branka Bauerja (skupaj s Pretnarjem) in druga festivalska priznanja (med njimi bi mo-

ralo biti tudi priznanje Huscinu Cokiću v glavni vlogi), ki jih je dobil film »Iz oči v oči« upravičena in več kot samo to.

Pretnarjevi »Samorastniki« so kljub naglici, v kateri so jih skončevali, izredno celovito delo: oblikovno dosledno izpeljani, odlično posneti, z zelo uglašeno nadpovprečno igravsko zasedbo, v kateri je zablestela Majda Potokarjeva. Kar pa je najvažnejše: iz filma resnično veje uporniški duh Prežihove novele. Kljub njihovi zahtevnosti jih je Arena sprejela z velikim navdušenjem. Žirija jim je podelila »srebrno areno« — jih proglasila za tretji najboljši film festivala (po mnenju mnogih so zaslužili drugo mesto), poleg tega si je Igor Pretnar z Bauerjem razdelil »Zlato areno« za režijo, Majda Potokarjeva je dobila »Zlato areno« za žen-

sko vlogo, Mille de Gleria nagrado za snemalno delo, Vojko Duletić diplomu za filmsko adaptacijo Prežihove novele, Mirko Lipužič pa diplomu za scenografske rešitve. Če dodamo k temu še nagrado Maksu Furijanju za generala Rendulića v »Desantu na Drvar«, lahko ugotovimo: deseta Pula je bila za slovenski film izredno uspešna in pomembna.

Vojna tematika

Kot že omenjeno, je bila na festivalu najmočnejše zastopana tematika iz NOB: »Radopolje« (čeprav obravnava povojno obdobje, film vendarle neposredno navezuje na vojno tematiko), »Desant na Drvar«, »Dve noči v enem dnevu«, »Nevarna pot«, »Maček s čelado«, »Mož s fotografije«, »Človek in zver«.

Baladno zasnovani scenarij Arseno Diklića za film o črnih rušah, o sencih vojne, ki visi nad vasjo brez moških — »Radopolje« (»Zlata arena« za scenarij) je, stilno ne povsem ustrezno, realiziral režiser Stole Janković. Zaradi težnje, podati predvsem realistično sliko Radopolja, je zamudil priložnost, da bi s filmom dosegel razsežnosti (stilizirane) epske freske. Žirija je »Radopolju« prisodila drugo mesto (Veliko srebrno areno), nagradila pa je razen scenariista tudi Radeta Markovića s »Srebrno areno« za vlogo v tem filmu.

»Desant na Drvar«, ki je otvoril festival, je vojna kro-

nika, ki je pritegnila bolj z veličino teme kot pa z realizacijo. Sicer smo dobili z novim filmom Fadila Hadžića novo dobro narejeno in zanimivo delo o NOB, ki bo tudi upravičeno našlo svojo številno publiko — vendar pa »Desantu«, žal, manjka resničen navdih.

Film »Dve noči v enem dnevu« Radenka Ostojčića (po dveh novelah Antonija Isakovića) je zelo zanimivo temo (konflikt med dolžnostjo in čustvom — v katerem zmaga čustvo) podal oblikovno nekoliko manj zanimivo.

Kljub nekaterim svojim nespornim kvaliteta in kljub svojem »toplemu« adutu — »Zlatemu levu« z beneškega festivala mladinskih filmov Reljina »Nevarna pot« ni mogla računati na kaj več kot na »Kekca« in nagrado, ki sta ju podelila svet organizacij za otroško varstvo Jugoslavije in komisija film in otrok.

»Mačku s čelado« je Zorž Skrižin za v Arenu spremenil konec — v zadovoljstvo festivalske publike je pustil Pavla Vujišića pri življenju. Seveda to celotnega vtisa filma ni spremenilo: povprečno, z izjemo Pavla Vujišića v naslovni vlogi.

Najmanj od vseh filmov z vojno tematiko sta zadovoljila Pogačičev »Mož s fotografije« (»mali človek« v ne navadnih okoliščinah doživi svojo politično-aktivizacijo in se dvigne do junštva) in koprodukcijski film »Človek in zver«, za katerega ni jasno, po kakšnih merilih je ob-

veljal za naš film in po kakšnih je prišel v konkurenčni program.

Komediji in spektakel

Festivalskemu občinstvu sta se poleg »Mačka s čelado« predstavili še dve komediji: »Tistega lepega dne« in »Možje«, ki smo ju že videli v rednem programu. Zadnji film Franceta Stiglicja je Arena presenetljivo lepo sprjela (presenetljivo zaradi izrazite regionalne obarvanosti te komedije), vendar je ostalo samo pri tem. V Djukanovićevi komediji »Možje«, ki je s svojo sodobno tematiko in nekaj dobrimi šalami kljub splošni nedodelanosti seveda našla določene odmeve v občinstvu, pa je resnično izstopil samo Slobodan Perović, ki mu je žirila tudi podelila »Zlato areno« in nagrado za moško vlogo.

Končno je bila na festivalskem programu še »Nevesinjska puška«, s katero je Zlka Mitrović ponovno dokazal svojo mojstrstvo v vrsti zgodovinskega spektakla (dobil je »Srebrno areno« za režijo), ni pa mu uspelo uresničiti svojih ambicij, da bi hkrati ustvaril tudi svojsko zgodovinsko dramo — predvsem zato, ker ni imel za to zadostne opore v scenariju. Publika ga je v svojem glasovanju uvrstila na tretje mesto, za filma »Iz oči v oči« in »Samorastniki«.

Kot že rečeno, sta na jubilejnem puljskem festivalu resnično zadovoljila vsega dva filma: Bauerjev »Iz oči v oči« in Pretnarjevi »Samorastniki«. Vsi drugi so ostali nekje v povprečju, z delno izjemo »Radopolja« in mogoče še »Tistega lepega dne«. Deseta Pula je torej pokazala, da nad trenutno situacijo jugoslovanske kinematografije ne moremo biti navdušeni — kar pa smo vedeli že tudi prej. Vendar pa primera »Iz oči v oči« in »Samorastnikov« pomirjata: dokazujejo, da je naša kinematografija sposobna dati vredna in zrela dela, da imamo sposobne ustvarjalce — treba je samo najti tako obliko organizacije filmske proizvodnje, v kateri se bodo lahko polno uveljavile vse pozitivne in vitalne sile v naši kinematografiji. D. O.

Na naših platnih

»RACIJA NA MAMILA« šteje med najbolj cenjena dela v priljubljeni zvrsti francoske kriminalke. Pod režijskim vodstvom Henrija Décaina so zaigrali Jean Gabin, Lino Ventura in Magali Noël. Igra Jeana Gabina daje filmu posebno privlačnost.

»SKRIVNOSTI ORIENTA« v dveh delih so — to ni treba posebej praviti — take, kot si jih je zamišljal in jih napisal Karl May. Če povemo, da so delo filmali njegovi rojaki, je o filmu že vse povedano.

»GARSONJERA« italijanskega režiserja Giuseppea de Santisa je drama med moškim srednjih let, njegova žena in njegovo mlado ljubimko — manekenko. Igrajo Raff Valone, Eleonora Rossi-Drago in Gordana Miletić.

Bambusove palice

Bilo je soparnega poletnega dne. Dva prijatelja in jaz smo se po vrtovih igrali »ravbarje in žandarje«.

V bližini naše hiše so zidali dvonadstropno hišo. Ker se je delo končalo ob drugi uri, so zaposlili na gradbišču čuvaja. Vsi smo se ga zelo bal, ker je nosil »zilavko«.

Ko sem tisti dan pokosil, sem hitro stekel na cesto. Zažvižgal sem na ves glas na

daj pa se je zgodila nesreča. Ivan, ki je tekel prvi, je strmoglavil v pritličje. Čuvaj se ni zmenil zanj, ampak je tekel za nama. Ko sva z Mirkom stopila na varna betoniрана tla, sva za seboj zaslišala čuvajevo preklinjanje. Hitro sva si ogledala položaj. Ob tretjem oknu je stal električni drog. Skočila sva k oknu in splezala po hlođu na zemljo. Nad seboj sva zagledala čuvaja, kako je jezno mahal, ker je bil prestar, da bi upal plezati. Kar so naju nesle noge, sva odhitela v pritličje po Ivana. Našla sva ga na tleh. Zlomil si je nogo.

Poklicala sva rešilni avto, ki je bolnega Ivana odpeljal v bolnišnico. Potem je odšel Ivanov oče k čuvaju in mu povedal, da nismo vzeli bambusovih palic.

Andrej Pupis

V Lescah imajo pri neki družini pravi živalski vrt. Dve punčki sta vzredili mlado lisico in lisjaka

**mlada
rast**

prste in že sta pritekla iz sosednje hiše moja dobra prijateljca Ivan in Mirko. Sklenili smo, da bom žandar, onadva pa »ravbarja«. Stel sem do sto, nato pa jo ubral za prijateljema.

Ravno ta čas pa so nekí fantje iz sosednje ulice na gradbišču izmaknili tanke bambusove palice, ki so jih potrebovali pri gradnji balkonov.

Ko smo tako drveli mimo zgradbe, je izza vogala hiše pritekla med nas razjarjeni čuvaj. Misli je namreč, da smo mi vzeli palice. Neusmiljeno je začel mahati s svojo žilavko. Ubrali smo jo skozi najbližja vrata nedograjene stavbe. Začel se je strasen lov. Razjarjeni čuvaj nam je sledil v razdalji dveh metrov. Stopnice so bile spleljane do prvega nadstropja, naprej pa je vodila deska, ki je služila zidarjem, da so prinašali po njej opako in malto. Z negotovimi koraki smo jo ubrali po njej. Te-

PISMO Z MORJA

Iz otroškega letovišča v Novigradu nam je pisala skupina »čebelic« — 12 deklet iz Šk. Loke. Poglejmo, kako nam opisujejo svoje življenje ob morju!

Že štirinajst dni smo ob prelepem, sinjem Jadranu. Lepo nam je, da še nikoli tako. Dela imamo dosti, zato nam ni nikoli dolgčas. Naše življenje teče po nekem določenem dnevnem redu, ki nam omogoča dovolj sonca, kopanja in ostale zabave. Vozajtrku se razidemo, gremo vsak k svojemu krožku, ki jih je toliko, da jih skoraj ne moremo prešteti. Iz naše skupine nas je največ v folklornem krožku, ker ga vodi

naša tovarišica. Tu plešemo, pojemo in se pogovarjamo o bogati jugoslovanski folklori, ki nas izredno zanimajo.

Vreme nam je več kot naklonjeno. Porjaveli smo tako močno, da bi nas lahko naše mamicice zamenjale z mamičmi črnimi otroki iz Afrike. Ko se nakopamo in naplavamo, nam okusno kosilo ali večerja dobro tekne. — Naša »mami« in njene kuharice znajo prav zares poskrbeti, da odhajamo od mize vedno

s polnimi želodčki. Vzgojitelj pa skrbi za to, da nam zvečer ni dolgčas. Priredili so nam že tri zabavne večere: »Spoznajmo se«, »Večer ob tabornem ognju« in »Lil temni večer«. Na teh skupnih srečanjih smo pokazali kaj smo se naučili v krožkih, odkrili smo mnogo skritih talentov in ne nazadnje, prijetno smo se zabavali. Včasih pa gledamo diafilme, televizijo ali pa se kako drugače igramo.

Proslavili smo tudi 22. julij — dan vstaje. Na proslavo, ki smo jo sami pripravili smo povabili tudi člane Zveze borcev, ki letujejo poleg

nas. Našega povabila in čestitk so bili na moč veseli.

Vsake stvar je enkrat konec; tako se bodo tudi naše počitnice v nekaj dneh iztekale. Ostali pa bodo spomini, ki ne bodo nikoli zbledeli. Spomini na dni ob našem sončnem in toplém Jadranu...

Sonja Kosec, Polonca Kopčavar, Irena Subić, Mojca Oblak, Rozka Lotrič, Dragica Dolnar, Milica Smid, Daniela Kosmač, Hijačinta Vidmar, Marija Mesec, Majda Stibelj, Jožica Rant in tovarišica Marija Bernik.

Lojze Zupanc

Graščakinja in škratelj

Graščakinja s Starega gradu se je peljala s kočijo v vas na Škofjeloški grad. Sama je kočijažila, a ko se ji je na strmi in kamniti gozdni poti zlomilo kočijino oje, je zajokala: »Oh, zakaj nisem vzela s seboj kočijaža! Zdaj pa je ni žive duše, ki bi mi priskočila na pomoč, sama pa si pomagati ne vem in ne znam. Oh, oh, kdorkoli bi zdajle prišel mimo in mi pod kočijnik napravil novo oje, bi mu dala, kar bi zaželel!«

Njeno javkanje pa je slišal gozdni škrat. Ki je tčas dremuckal v svoji skalnati votlini. Brez je skočil na noge in pohitel na gozdno pot, kjer je ob polomljeni kočiji jokala starograjska gospa. »Če hočeš, ti jaz lahko popravim kočijo,« je ogovoril graščakinjo.

»Oh, oh, le kako ti naj verjamem, ko pa si majhen, da mi ne sežeš niti do kolena!«

»Četudi sem majhen, sem močan za tri može!«

»Pa mi napravi novo oje, če veš in znaš!«

»Kaj mi daš?« je škratelj vprašal po plačilu.

»Kar želiš, to dobiš,« je obljubila graščakinja.

»Ali mi obljubiš, da bo tisto moje, kar bom jutri zjutraj, ko bom prišel v Stari grad, najprej zagledal na grajskem oknu?«

»Obljubim,« se je zasmejala graščakinja, ki je imela na grajskem oknu kletko, v njej pa slavčka, ki je pel od zore do mraka in od mraka do dne ter razveseljeval njeni hčerki srce. »Saj slavčka lahko drugega dobim,« si je mislila, »ob polomljeni kočiji pa lahko tri dni ždim.«

Zdajci je gozdni škrat pohitel v svojo votlino, poiskal balnico in posekal smrečico ter napravil novo oje. Potlej se je graščakinja odpeljala, škrat pa dejala: »Le pridi jutri v Stari grad plačilo iskat!«

Naslednje jutro je ob grajskem oknu stala grajska hči. Ogovarjala je slavčka, ki je žalostno čemel v kletki: »Oj, slavček, drobnj ptiček, zakaj ne popevaš, zakaj mi s pesmijo srca ne ogrevaš?«

Prav takrat pa je prišel na grajsko dvorišče gozdni škratelj. In ko ga je grajska hči zagledala, je radostno ploskala s rokami ter zaklicala:

»Mati, mati, v grad je prišel možiček, ki je bradat, pa nič večji ko naš kozliček!«

Graščakinja je prebledela in defa: »Gorje ti, hčerka, oj, gorje! To je gozdni škrat, ki je prišel tebe za ženo iskat!«

Škrateljna že ne maram za moža!« je zavakala deklica.

»Bom pa jutri prišel, ker si danes žalostna,« je rekel gozdni škrat. »Če boš uganila, kako mi je ime, boš ostala pri mami, drugače pa te bom odgnal s sebo in boš postala moja žena, jaz pa tvoj mož.«

In je odšel iz grada v svoj gozdni lož. Naslednje jutro pa je prisopihal h graščakinji mlad pastir, ki je pasel grajske ovce. Povedal jima je, da je videl v gozdu kres in škrateljna, ki je plesal okrog ognja in pel:

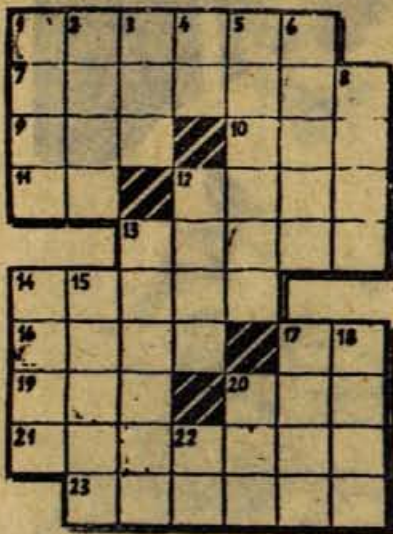
»To je dobro, da ne ve grajska hči za moje ime, da sem Catež, gozdni škrat, ki še danes bom njen svat!«

Komaj je pastir pokazal pete, že je prišel škrat h grajski dečki vasovati. Graščakinja ga je potegnila za brado, da je od bolečine zameketal ko grajski kozliček, grajska hči pa je zapela:

»To je dobro, da sva obe zvedeli za tvoje ime: Catež si in majhen škratelj! Če bi zrasel še za en vatelj, bi te vzela za moža, tako pa ostala bom doma.«

Tako se je tudi škratelj obrisal za ženo pod nosom, ker je imel predolg jezlk. Graščakinja pa je dala hčerko pastirju.

Križanka št. 29

Vodoravno: 1. kraj z znano bolnišnico na Gorenjskem, 7. grška črka, 9. nekdanji poglavar v Tunisu, 10. vrsta vrbe, 11. veznik, 12. zvest, 13. pomembna oseba pri sodnih procesih, 14. sultanova palača, 16. rusko moško ime, 17. rimska 101, 19. bitnost, 20. iglasto drevo, 21. prebivavci grške prestolice, 23. vrsta južnega sadja.

Navpično: 1. puščava v srednji Aziji, 2. napoved česa, 3. lijak, 4. avtomobilska oznaka Nikšića, 5. kemijski element, 5. obrtnik, 8. roman francoskega naturalista Zolaja, 12. satan, 13. vmesna stena, 14. prostor v stanovanju, 15. izbrana družba, 17. vmesna pokrajina, 18. grška boginja, 20. nekdanji vladar na Hrvaškem, 22. avtomobilska oznaka Čačka.

Rešitev križanke št. 28

Vodoravno: 1. saten, 6. amoret, 8. to, 9. okop, 11. erotika, 13. neki, 14. aj, 15. tokava, 17. pajac.

Naročilo

— Ali mi lahko naredite prav takšno, pa čeprav je brez teh dolgih las.

Pomoč

— Saj ni res, da bi imel atek rad lišno pomočnico. Kakor hitro poskuša, dobi klofuto!

V patentnem uradu

— Pravi, da je izumil ogenj!

Na deželi

— Ali se lahko pri vašem vodnjaku umijem?

Ribiški plen

— Pri zapljanju vedno najde kaj zanimivega!

HOROSKOP

VELJA OD 10. DO 17. AVGUSTA

OVEN (21. 3. — 20. 4.)
 Položaj na čustvenem področju se nepričakovano zaplete, ugoden razplet bo odvisen predvsem od potrpežljivosti in pravočasnega priznanja. Izogibaj se znanke.

BIK (21. 4. — 20. 5.)
 Nepričakovano srečanje bo prekrizalo za kratek čas tvoj dnevni red. Rahel ne sporazum v družini glede nekih števil. Vsebina pisma bo precej ugodna.

DVOJCKA (21. 5. — 20. 6.)
 Srečaš dimnikarja, pa se te bo smola kljub temu držala; tokrat bo to ugodnejše. Prijetna doživetja v naslednjih dneh. Potreba po počitku doseže višek.

RAK (21. 6. — 22. 7.)
 Tisto o čemer razmišljaš, se še ne izpolni tako kmalu. Ne ka resnica v pismu ti obudi pozabljeno obljubo in te zapeče vest.

LEV (23. 7. — 22. 8.)
 Prisluhneš nekim govoricam, ki ti nekolikanj pokvarijo apetit. Moralni maček zaradi nenapovedanega obiska mine šele v petek, ta dan je možnost prijetnega srečanja.

DEVICA (23. 8. — 22. 9.)
 Dopustniška doživetja znanec te vznemirijo. V službi te hoče nekdo umazati pri sefu, vendar mu popolnoma ne uspe. Majsko doživetje se ponovi — tokrat bo prijetnejše. Trmoglavost in lahkomišelnost se čez čas maščujeta.

TEHTNICA (23. 9. — 22. 10.)
 Zaupane ti bodo precejšnje skrivnosti. Končno ti uspe nagovoriti osebo, ki jo že dlje časa zasleduješ. Naglica ni priporočljiva. Srečen dan terek.

SKORPIJON (23. 10. — 22. 11.)
 Ne prepuščaj časa in slučaj nekega važnega problema. Hitro ukrepa. Uspeh je zagotovljen s pomočjo drage osebe in starega znanca.

STRELEC (23. 11. — 22. 12.)
 Rahločutnost doseže višek v terek. Ne obupaj, zakaj že v sredo zvečer te sreča obljama. Obujanje spominov ti bo samo škodilo.

KOZOROG (23. 12. — 20. 1.)
 V družbi novih prijateljev pazi, kaj bodo govorili: samo poslušaj! Daljni sorodnik te reši neprijetnosti, vendar mu prehitro ne pokaži zob. Sreča v igri.

VODNAR (20. 1. — 19. 2.)
 Ob nekem srečanju se raznežiš, da skoraj pozabiš na poslovne obveznosti. Izgubo bo najboljši, reši te prijateljica.

RIBI (20. 2. — 20. 3.)
 Neko razmišljanje ne bo ugodno, če se ne posvetuješ s prijatelji. Presenečenje na čustvenem področju naj te ne spravi s tira, niti v domišljavost — je namreč zadnja priložnost. Igraj na odprte karte, sreča ti je naklonjena.

VEST

Ce bi bil prej vedel, kaj me bo doletelo, bi na zvonjenje zvonca sploh ne reagiral in bi ne odprl vrat. Tako pa sem šel odpret in zagledal pred seboj človeka, ki me je vprašal:

»Ali ste vi Tihomir Ilič?»

»Da,« sem mu odgovoril. Sedaj se kesam, da sem mu to rekel. Mar bi mu odgovoril, da nisem tisti, ki ga išče, ali pa da je tisti že umrl ali pa da sploh ni obstajal.

»Prišel sem, da vam bom dal injekcijo,« mi je pojasnil.

»Zakaj injekcijo? Saj mi je ni treba!«

»Kako, da vam je ni treba? Ali ste vi ... Ilič?»

»Sem,« sem zopet priznal in s tem napravil veliko neumnost.

»Potem jo vam moram dati. Klicali ste me zaradi tega,« nadaljuje z malce jeznim glasom.

Odrine me in vstopi. Sunkovito začne odpirati svoj kovček, ki je bil poln špric in gel. Obupano sem si z rokama pokrili oči in zavpil:

»Spominjam se, da sem vas klical. Toda to je bilo že pred dvema

dnevoma. Takrat mi je bila injekcija rešnično potrebna ...»

»Aha, takrat vam je bila potrebna, danes vam pa nil — mi je jezo zabrusil. — Tako pa ne bo šlo: sedaj hočem, sedaj nočem. Jaz sem za vas zadolžen. Zavijajte rokave!«

»Verjemite mi, da je nočem. Dovolj mi je že teh injekcij. Enostavno zbršite moje ime na spiskule!«

»Kako se mi drznete predlagati nekaj takega! Tudi jaz imam vest ... Kaj nikoli ne pomislite, koliko mora socialno zavarovanje plačevati za naše ljudi? In po vsem tem naj zbršem vaše ime in vržem proč injekcijo? Ali se sploh zavedate, kaj zahtevate od mene!«

V tistem trenutku sem se spomnil, da bi namesto mene lahko nekdo drug dobil to injekcijo. Tako j

sem to predlagal nadležnemu zdravniku.

Malo je okleval, končno pa je le pristal. Dodal je samo, da mora biti tisti prav tako moški in iz iste biše. Odbitelj sem k svojemu sosedu, ker sem vedel, da ta sprejme vse, kar je brezplačno. Rekel sem mu, da je v mestu zavlada epidemija sončarice in da hodi neki bolničar od biše do biše in daje injekcije.

»Mar naj pustim, da mi jo vsemeno da, čeprav nisem bolan?« se razburi sosed.

»Kaj pa misliš! Tako se preprečuje bolezen,« mu odgovorim, ga prijel za roko in odvoledel s seboj. Pokažem mu, kje je zdravnik, sam pa ga počakam zunaj. Šel je, a se je čez nekaj trenutkov vrnil.

»Ne morem!« reče.

»Sosed, stori to, zaradi najinega prijateljstva. Sicer pa dobiš za injekcijo tisoč dinarjev nagrade. Obžalujejo me je pogledal in dejal:

»Tri tisoč!«

Kaj sem mogel napraviti, pristal sem.

TIHOMIR ILIČ